

ЗЕЛЕНА ЕКОНОМІКА: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ

Петро Відливаний,

*викладач-методист ВСП «Калуський фаховий коледж економіки, права
та інформаційних технологій Івано-Франківського національного
технічного університету*

нафти і газу», м. Калуш, Україна

Софія Коневич,

*асистент кафедри підприємництва та маркетингу
Івано-Франківського національного технічного університету
нафти і газу», м. Калуш, Україна,*

Анотація. Сучасний світ стоїть перед нагальною потребою змінити свою економічну парадигму на більш сталу та екологічно збалансовану. У цьому контексті концепція зеленої економіки набуває все більшого значення, визнаючи необхідність збереження природних ресурсів та зниження викидів шкідливих речовин у атмосферу. Досвід країн ЄС є цінним джерелом для України у впровадженні зелених ініціатив та політик, спрямованих на зменшення впливу економіки на навколишнє середовище та створення сталого розвитку. Аналіз цієї теми допоможе розкрити перспективи зеленого розвитку в Україні та визначити шляхи його реалізації.

Ключові слова: зелена економіка, ЄС, екологічно чиста продукція, відновлювана енергія, стале виробництво.

GREEN ECONOMY: EUROPEAN EXPERIENCE AND POSSIBILITIES OF ITS USE IN UKRAINE

Petro Otlyvany,

*teacher-methodologist of VSP "Kalusa Vocational College of Economics, Law and
Information Technologies of Ivano-Frankivsk National Technical University of oil and gas",
Kalush, Ukraine*

Sofia Konevich,

*assistant of the department of entrepreneurship and marketing Ivano-Frankivsk National
Technical University of oil and gas", Kalush, Ukraine*

Abstract. The modern world faces an urgent need to change its economic paradigm to a more sustainable and ecologically balanced one. In this context, the concept of a green economy is gaining more and more importance, recognizing the need to preserve natural resources and reduce emissions of harmful substances into the atmosphere. The experience of the EU countries is a valuable source for Ukraine in the implementation of green initiatives and policies aimed at reducing the impact of the economy on the environment and creating sustainable development. The analysis of this topic will help reveal the prospects of green development in Ukraine and determine the ways of its implementation.

Keywords: green economy, EU, environmentally friendly products, renewable energy, sustainable production.

Зелена економіка - це концепція, яка визнає важливість збереження природних ресурсів та зменшення впливу людської діяльності на навколишнє середовище, одночасно спрямовуючи увагу на створення сталого економічного зростання та соціальної

справедливості. Основна ідея полягає в тому, щоб розвивати економіку, використовуючи екологічно чисті технології та підходи, які мінімізують виробничі відходи, ефективно використовують ресурси і сприяють збереженню природних екосистем. Зелена економіка ставить за мету побудову економічно стійкого світу, де економічний розвиток супроводжується збереженням довкілля та покращенням якості життя людей.

Європейська комісія представила Європейський зелений курс як загальносуспільну політику в грудні 2019 р. Він був запропонований як комплексний план дій та стратегія зростання ЄС з основною метою зробити Європу першим у світі кліматично нейтральним континентом до 2050 р.

Зелений курс Європейського Союзу (ЄС) включає ряд принципів, які визначають його стратегічну спрямованість та підходи до забезпечення сталого розвитку та захисту навколишнього середовища. Деякі з цих принципів включають:

1. Зелене енергетичне майбутнє: принцип орієнтації на розвиток відновлювальних джерел енергії, таких як сонячна, вітрова та гідроенергетика, з метою зменшення залежності від вугільної та інших нестійких джерел енергії.

2. Циркулярна економіка: принцип переходу до моделі виробництва та споживання, яка мінімізує відходи та сприяє використанню вторинних ресурсів, повторному використанню та відновленню матеріалів.

3. Біорізноманіття та екосистеми: захист та відновлення природних екосистем, включаючи ліси, водні ресурси та морські екосистеми, з метою збереження біорізноманіття та підтримки екологічної різноманітності.

4. Захист клімату: зобов'язання досягти цілей Паризької угоди щодо скорочення викидів парникових газів та адаптації до змін клімату, зокрема шляхом зменшення використання вуглеводневих палив та підтримки енергоефективності.

5. Стійкий розвиток та соціальна справедливість: розвиток економіки, який забезпечує соціальну справедливість, враховуючи потреби сучасного суспільства без шкоди для майбутніх поколінь.

6. Інновації та дослідження: підтримка інноваційних технологій та досліджень у сфері енергетики, транспорту, сільського господарства та інших галузей для сприяння зеленому розвитку.

7. Участь громадськості та партнерство: залучення громадськості, громадських організацій та приватного сектору до прийняття та виконання зелених політик та заходів.

Ці принципи відображають загальну стратегію ЄС у сфері збереження навколишнього середовища та сталого розвитку, яка визначає майбутнє економічного та соціального розвитку Європи.

Україна має значний потенціал для досягнення цілей Європейського зеленого курсу. Наша країна виступає пріоритетним партнером у реалізації Водневої стратегії та постачанні водню на європейський ринок, а також у втіленні плану "2х40 ГВт нових потужностей з виробництва водню", який передбачає будівництво електролізерів потужністю 10 ГВт для виробництва зеленого водню. Природні ресурси, інфраструктурна взаємодія та технологічний прогрес створюють українській економіці значні переваги в розвитку водневої енергетики та сприяють розширенню співпраці з країнами Альянсу чистого водню (Іванюта, & Якушенко, 2022).

У впровадженні зеленої модернізації в Україні важливу роль відіграють екологічні податки та платежі за використання водних ресурсів, користування надрами для

видобутку корисних копалин та інші аспекти, такі як використання лісових ресурсів та управління земельними ділянками лісового фонду, полювання на мисливських тварин, які були введені з 2005 року (Берзіна та ін., 2017).

Інвестиції в відновлювальні джерела енергії становлять ключовий механізм для впровадження зеленої модернізації економіки. Україна використовує різноманітні митні та податкові стимули, спрямовані на підтримку будівництва сучасних електрогенеруючих потужностей та вирішення проблем енергозбереження шляхом використання відновлювальних джерел енергії. Зокрема, відповідно до пунктів 14 та 16 частини 1 статті 282 Митного кодексу та пункту 197.16 статті 197 Податкового кодексу встановлено "безстрокове звільнення від оподаткування ввізним митом та ПДВ товарів, що використовуються платником податку для власного виробництва та якщо ідентичні товари з аналогічними якісними показниками не виробляються в Україні". Це стосується обладнання, що працює на відновлювальних джерелах енергії, енергозберігаючого обладнання та матеріалів для виробництва альтернативних видів палива тощо. Також відповідно до пункту 213.2.8 статті 213 Податкового кодексу передбачено "безстрокове звільнення від оподаткування акцизним податком реалізації виробленої в Україні когенераційними установками та/або з відновлювальних джерел енергії електричної енергії" (Маркевич, & Сіденко, 2019). Україна має великий потенціал для виробництва екологічно чистої продукції. Більшість українських "зелених" господарств розташовані у різних областях країни, зокрема в Одеській, Херсонській, Київській, Полтавській, Вінницькій, Закарпатській, Львівській, Тернопільській та Житомирській областях. За даними Федерації органічного руху України, площа сертифікованих сільськогосподарських угідь, призначених для вирощування різноманітної зеленої продукції, перевищує 400 тисяч гектарів. Це ставить Україну на 20 місце серед країн світу і на перше серед країн Східної Європи за цим показником. Однак частка сертифікованих "зелених" земель становить лише близько 1% від загальної площі сільськогосподарських угідь в Україні.

Для України "зелений" ринок є перспективним, особливо з точки зору експорту до Європейського Союзу. Продукція, яка відноситься до цієї категорії, зазвичай не обкладається митом та не підлягає квотам, тому її ціни в середньому на 30% вищі, ніж на звичайні аналоги. Деякі українські компанії, такі як "Березівський завод з переробки фруктів" (виробництво березового соку), "Моршинські фрукти і сади" (виробництво концентрованих соків, свіжих і заморожених фруктів), "Агрофірма Першотравенськ" та "Укрпромінвест-Арго" (вирощування і продаж зернових культур), вже присутні на європейському ринку, хоча їхні обсяги поставок є недостатніми.

Експорт зеленої продукції з України наразі складає приблизно 350 мільйонів доларів США і продовжує зростати, тоді як імпорт зеленої продукції становить близько 700 мільйонів доларів США. Загальний обсяг світової зеленої торгівлі у 2021 році збільшився втричі - до 2-3 трильйонів доларів США.

Для регулювання процесу "зеленої" модернізації агросектору в Україні було прийнято ряд законів, включаючи "Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції", "Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин", "Про безпечність та гігієну кормів". Однак озеленення сільського господарства передбачає не лише виробництво органічної продукції, а й вирощування енергетичних культур та їх використання в енергетичних цілях,

таких як біопаливо, що є важливим кроком на шляху до зменшення використання нафти та інших джерел енергії, які завдають шкоду навколишньому середовищу.

Упродовж останніх років в Україні спостерігається значне збільшення кількості зарядних станцій для електромобілів, що свідчить про рост популярності екологічних видів транспорту. Також відбувається активне впровадження сонячних та вітрових електростанцій. Наприклад, в Запорізькій області діє вітрова електростанція "Zofia" з потужністю 200 МВт, у Дніпропетровській області - сонячна електростанція "Perovo Solar Park" з потужністю 100 МВт, в Миколаївській області - вітрова електростанція "Botievo" з потужністю 200 МВт, а в Херсонській області - сонячна електростанція "Bilozerka Solar Park" з потужністю 200 МВт.

У кількох житлових комплексах України також застосовуються принципи енергоефективної будівельної практики. Наприклад, у місті Києві діє ЖК "Еко Парк", у Львові - ЖК "ЕкоПарк", а в Івано-Франківську - ЖК "Green Hills". При будівництві цих об'єктів використовуються енергоефективні технології та матеріали, такі як сучасні системи теплоізоляції, вікна, утеплювачі, опалювальні та кондиціонувальні системи.

Далі, українська стратегія зеленої модернізації економіки передбачає розвиток сфери вторинної переробки та утилізації відходів. З'являються спеціальні місця для сортування різних видів сміття, місця для віддачі старого одягу та збору вторинної сировини. Приватні компанії також активно впроваджують проекти з переробки відходів, такі як біогазові комплекси, виробництво паперу з листя, борошна з відходів пивоваріння та інші.

Наприклад, на деяких полігонах на Хмельниччині, Харківщині та в Маріуполі добувають біогаз, який потім очищають і використовують для виробництва енергії. У Одеській області завод "Одеський завод оздоблювальних матеріалів" переробляє старий одяг на основу для лінолеуму. На Вінничині Іллінецька ОТГ розробила технологію виробництва тротуарної плитки з поліетиленових пакетів та піску.

Отже, Україна, в контексті зеленої модернізації економіки, активно розвивається як партнер у реалізації екологічних стратегій, впроваджує енергоефективне будівництво, розвиває сферу вторинної переробки та утилізації відходів, та популяризує альтернативні екологічні види транспорту.

Список посилань

Іванюта, С. П., & Якушенко, Л. М. (2022). *Європейський зелений курс і кліматична політика України: аналіт. доповідь* (А. Ю. Сменковський, Ред.). НІСД.

Берзіна, С. В. та ін. (2017). *На шляху зеленої модернізації економіки: модель сталого споживання та виробництва*. Інститут екологічного управління та збалансованого природокористування.

Маркевич, К., & Сіденко, В. (2019). *Аналітична доповідь «Зелені» інвестиції у сталому розвитку: світовий досвід та український контекст*.